

Betoverende verhalen

Roman

door Tryntsje van der Steege

De nacht voor het feest is een vreemde tijd – maar levert wel de mooiste verhalen op. Het dorpje Fürstenfelde – inwoneraantal: oneven en afnemend – maakt zich op voor het feest morgen, het Annafeest aan het einde van de zomer waarvan niemand (meer) weet wat er precies gevierd wordt. ‘Misschien vieren we gewoon dat het bestaat: Fürstenfelde. En wat we elkaar daarover vertellen.’ Het vertellen van verhalen is precies waar het om gaat in *Nacht voor het feest*. De verteller in Saša Staniši's tweede roman is een collectief wij, de inwoners van, of eigenlijk het dorp Fürstenfelde zelf. Zij nemen ons bij de hand en voeren ons langs vervagende grenzen deze nacht. Zij tonen ons de slapelozen en welke geheimen, wensen en herinneringen hen uit hun slaap houden. Zij laten ons door de ogen kijken van de dorpsbewoners van nu en van eeuwen geleden. De verhalen vervlechten heden en verleden, voorouders en nakomelingen, dood en leven, mythe en werkelijkheid, en wij zijn er getuige van in deze magische nacht.

Fürstenfelde is een oud dorp, gelegen tussen twee meren in de sprookjesachtige, bosrijke streek Brandenburg, in het noordoosten van Duitsland. Er is niet veel, maar er is genoeg. Er is een bakker, een varkensboer, een klokkenluiders, een ex-verslaafde kunstenaar, een voormalige Stasi-postbode die raskippen houdt, een kruidenvrouw. Er waren een meubelmaker en een veerman maar die zijn beiden overleden. Er is de negentigjarige

Saša Staniši (1978) werd geboren in Visegrad, Bosnië-Herzegovina. In 1992 vluchtte hij met zijn ouders naar Duitsland.

Foto: Katja Sämman

mevrouw Kranz die staand in het meer een nachtschilderij maakt voor de veiling op het feest morgen; er is de gepensioneerde luitenant-kolonel Schramm die deze nacht een einde aan zijn leven wil maken; er is de jonge Anna die deze nacht haar laatste rondje door het dorp rent voordat ze na het feest het dorp verlaat om een opleiding te volgen in een andere, grotere plaats. En er is mevrouw Schwermuth, moeder van de leerling-klokenluider Johann, en archivaris van het plaatselijke Heemkundig Museum. Zij kent en bewaakt alle verhalen, al is ze soms wat onwillig de verhalen

door te geven, en is ze geestelijk niet altijd even stabiel: ‘Ze weegt honderddertig kilo. In de lente komen daar dertig kilo zware gedachten bovenop (zorgen, angsten, schaamte en algehele lusteloosheid).’

Liefdevolle lappendeken

Elk van de dorpsbewoners komt aan bod, en wordt beschreven met humor, mededogen, en een snuffje absurdisme. Zo spreidt Staniši een liefdevolle lappendeken uit van stukjes en beetjes uit het leven en de geschiedenis van het dorp en zijn inwoners – zonder overigens te worden gehinderd door enige neiging

een volledig beeld te schetsen. Zijn stijl is betoverend, zintuiglijk en meeslepend – je kunt en wilt geen woord missen. Het taalgebruik is aangepast aan het personage over wiens schouder we meekijken, de perceptie is toegespitst op wat voor dat personage van

Net als in andere mythen is de veerman de verbindende schakel

belang is. De moervos bijvoorbeeld, die rond het dorp zwerft en ermee verbonden is – ‘in haar schoot deinen de twee wateren, in haar borst kronkelen de wortels van het oude bos’ – gaat af op geuren en geluiden: ‘Planten, grassoorten, harde struiken grijpen naar de vos, honderden geuren zoe-men in een heftige chaos voor haar neus, doorns bijten zich vast in haar vacht.’

De hoofdstukken zijn kort en passen in elkaar als steentjes in een mozaïek, en worden afgewisseld met historische verhalen in semi-archaïsche taal over wonderen en misdaden in het middeleeuwse Fürstenfelde, waarvan de betrokkenen vaak dezelfde namen hebben als de huidige inwoners. *Nacht voor het feest* is daarmee een interessante mix van ouderwetse gebruiken en moderne verschijnselen, waardoor Fürstenfelde een ze-

ker tijdloos en magisch karakter krijgt. Personages als de steeds maar plotseling opdrukkende vreemdelingen Q en Henry, en de ongrijpbare veerman helpen daaraan mee. Met hem begint het verhaal: ‘We zijn bedroefd. We hebben geen veerman meer. De veerman is dood.’ Net als in andere mythen en legenden is de veerman de verbindende schakel; tussen de ene oever en de andere, maar ook tussen leven en dood en tussen de mensen onderling. Ook hij kende alle verhalen, kende de mensen en het water wellicht nog beter, en heeft veel goede dingen voor het dorp gedaan, maar ‘op de een of andere manier hoorde hij hier niet zo thuis. Niet niet in het dorp, maar niet in de tijd’.

Tijd is de wonderlijkste van alle verhalen, hij zorgt voor voortzetting en verandering, heelt wonden en houdt verhalen en herinneringen levend. Vroeger was alles anders en toch ook weer niet, het gaat er uiteindelijk om dat we de tijd doorkomen. ‘Wij geloven: het zal gaan. Het is altijd op de een of andere manier gegaan. Pest en oorlog, plagen en hongersnood, leven en sterven hebben we overleefd. Op de een of andere manier zal het wel gaan.’

i *Nacht voor het feest*. Saša Staniši. Vertaald uit het Duits door Annemarie Vlaming. Uitgeverij ambo|anthos, 19,99 euro, e-book 12,99 euro

